

Наталія Голобор,

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики НАДУ

Особливості організаційно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні

У статті проаналізовано законодавчу базу з питань освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні; здійснено порівняльний аналіз та оцінювання змісту правових норм регулюючих документів у сфері освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні; запропоновано перспективні напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення для ефективного розв'язання проблем освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні.

Ключові слова: освітня політика, освітньо-фахова підготовка; кадрова політика, законодавство України з питань освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні.

The article presents the analyses of legislative basis for educational and professional training of public administrative personnel in Ukraine; as well as the comparative analysis and estimation of the content of legal norms stipulated by regulatory documents in the sphere of educational and professional training of public administrative personnel in Ukraine; there were proposed perspective directions for improving legal assurance for effective decision of the problems regarding educational and professional training of public administrative personnel in Ukraine.

Key words: educational policy, educational and professional training, personnel policy, Ukrainian legislation concerning educational and professional training of public administrative personnel in Ukraine.

Постановка проблеми. Головним внутрішньополітичним пріоритетом державної політики України є побудова сучасної правової держави європейського типу, де особлива роль відводиться державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, яка забезпечує законність політичних рішень, цілісність держави як інституту, якісний рівень реалізації

конституційних гарантій громадян. Тому система державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні повинна вийти на якісно новий європейський рівень шляхом підготовки освічених і висококваліфікованих працівників, які своєю діяльністю будуть спрямовувати, орієнтуючись на світові стандарти, але обов'язково враховуючи національні традиції України.

Відповідно пріоритетним завданням державної політики має стати формування досконалої нормативно-правової основи щодо забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів.

Необхідність дослідження цього питання зумовлена тим, що чинна нормативно-правова база має відповідати вимогам сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням удосконалення процесу освіти державно-управлінських кадрів приділяють увагу науковці і практики В.М.Олуйко, В.І.Луговий, О.І.Ляшенко, М.Ф.Мельников, О.Ю.Оболенський, Н.Г.Протасова, В.М.Сороко, В.А.Скуратівський та ін.

Метою статті є дослідження нормативно-правового забезпечення державної політики щодо освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів.

Вклад основного матеріалу. Глобалізація, стрімкий технологічний розвиток, поява високотехнологічного обладнання обумовлює необхідність вирішення питань забезпечення державного апарату висококваліфікованими і компетентними фахівцями, здатними ефективно працювати. Суспільство і держава потребують підготовки нової генерації і підвищення кваліфікації вже працюючих державно-управлінських кадрів, своєчасного формування реального та перспективного резерву кадрів для поліпшення якості та підвищення ефективності управлінського процесу.

Правовою основою для формування державної кадрової політики, у тому числі організаційно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні, є: Загальна декларація прав людини, Конституція України, Кодекс законів про працю України, Цивільний кодекс

України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, інші законодавчі та підзаконні нормативні акти.

Межі втручання в кадрові процеси визначають Конституція України, закони України. Об'єктом впливу держави є всі кадри суспільства, усі людські ресурси. Об'єктом безпосереднього державного управління є особовий склад державної служби, кадри органів державної влади. Механізми управління державними службовцями суттєво відрізняються від системи державного впливу (у тому числі опосередкованого) на кадри виробничих, підприємницьких, фінансово-банківських структур тощо, де вплив держави на кадри зводиться переважно до використання методів рекомендацій, стимулювання, фінансово-економічної та моральної підтримки [1].

Протягом останніх 20 років розроблено низку документів, які стосуються певних аспектів організаційно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів, більшість із яких має практичне спрямування. Серед основних із них потрібно виділити Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки [18] як найбільш актуальний для сучасного етапу розвитку України документ, а також такі законодавчо-правові акти, як закони України "Про державну службу" та "Про службу в органах місцевого самоврядування", "Програма кадрового забезпечення державної служби та Програма роботи з керівниками державних підприємств, установ і організацій" (1995 р.), "Програма розроблення та впровадження єдиної державної системи "Кадри" (1997 р.), "Програма організації навчання голів, заступників голів, керівників структурних підрозділів районних державних адміністрацій, осіб з їх кадрового резерву та голів і заступників голів районних рад" (1999 р.), "Комплексна програма підготовки державних службовців" (2000 р.), "Наукова програма дослідження розвитку державної служби та вдосконалення кадрового забезпечення державного управління" (2001 р.), "Програма розвитку державної служби на 2005-2010 роки" (2004 р.), "Державна програма підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки" (2004 р.),

"Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" (2004 р.), "Державна програма роботи з обдарованою молоддю на 2006-2010 роки" (2006 р.), "Програма запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади" (2006 р.), програма економічних реформ України на 2010-2014 рр. "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", розпорядження Президента України "Про робочу групу з підготовки пропозицій щодо утворення та формування Президентського кадрового резерву "Нова еліта нації" (2010 р.), Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, затверджене постановою Кабінету Міністрів України (2010 р.), Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році" (2012 р.) [11] та ін.

Вагоме значення для становлення і розвитку системи професійної підготовки державно-управлінських кадрів є Закон України "Про державну службу" як основа формування державної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Він визначає організаційні засади функціонування системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців. Згідно з цим законом право на державну службу мають громадяни України незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, політичних поглядів, релігійних переконань, місця проживання, які одержали відповідну освіту і професійну підготовку та пройшли в установленому порядку конкурсний відбір, або за іншою процедурою, передбаченою Кабінетом Міністрів України. У ст. 10 наголошується, що державні службовці зобов'язані постійно вдосконалювати організацію своєї роботи і підвищувати професійну кваліфікацію. Гарантії для державного службовця у створенні умов для навчання і підвищення кваліфікації у відповідних навчальних закладах та шляхом самоосвіти закріплює ст. 29 цього закону. Державні службовці підвищують свою кваліфікацію постійно, як правило, не рідше одного разу на

п'ять років. Результати навчання і підвищення кваліфікації є однією з підстав для просування по службі.

Правову норму формування кадрового резерву державних службовців, які підвищили свою кваліфікацію або пройшли стажування та рекомендовані для просування на більш високі посади, містить ст. 28 Закону України "Про державну службу" [3].

Кодекс законів України про працю та інші нормативно-правові акти, що в сукупності утворюють галузь трудового права, також регулюють відносини у сфері освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів. Хоч Кодекс законів про працю не містить окремих розділів щодо регулювання відносин із професійної підготовки державних службовців, але він регламентує збереження місця роботи при направленні працівника на підвищення кваліфікації з відривом від роботи і здійснення виплат, передбачених законодавством.

Важливе значення в системі нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини з професійної підготовки державних службовців, мають укази та розпорядження Президента України, у яких вирішуються питання розвитку та вдосконалення системи професійної підготовки державних службовців. На підставі цих документів можна удосконалити механізм правового регулювання професійної підготовки державних службовців. З питань підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування в Україні прийнято понад 70 нормативно-правових актів та розроблено понад 40 методичних рекомендацій.

Указом Президента України від 30 травня 1995 р. № 398 "Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців" започатковано утворення національного інституту професійної підготовки державних службовців, закладено основу побудови системи професійної підготовки державних службовців та визначено її основні ланки. Згідно з цим Указом була утворена Українська Академія державного управління при Президенті України і визнана головним вищим навчальним закладом у цій системі. У серпні

2003 р. Українська Академія державного управління при Президентові України отримала статус національної.

На Національну академію покладено організаційно-навчальне, науково-методичне та інформаційне забезпечення діяльності всіх навчальних закладів, що займаються підготовкою державних службовців. Національна академія готує магістрів державного управління, підвищує кваліфікацію державних службовців I-IV категорій і має у своїй структурі Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів, Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування, чотири регіональні інститути, на які покладено також функції відповідних обласних центрів. Таким чином, Національна академія з її інститутами, вищі навчальні заклади, що готують магістрів державного управління, центри перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і галузеві інститути підвищення кваліфікації складають організаційну структуру загальнонаціональної освітньої системи, створеної виключно для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Функціонування цієї системи поширюється на всю територію України, усі гілки державної влади та органи місцевого самоврядування, охоплює всі рівні професійного навчання, науково-методичного забезпечення державної служби, кадрової політики. Суб'єкти системи виконують функції підготовки фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра державного управління для органів державної влади та місцевого самоврядування; підвищення кваліфікації державних службовців, підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації (в аспірантурі та докторантурі), наукових досліджень з питань державної служби та державного управління; сприяння нормативно-правовому забезпеченню державної служби, практичного консалтингу її персоналу тощо.

Значну роль відіграє Національна академія і в підготовці кадрів найвищої кваліфікації через аспірантуру та докторантуру. Така форма якнайповніше відповідає вимогам індивідуальної підготовки кадрів вищого рівня державної служби, а також кадрів для аналітичних центрів і груп, професорсько-викладацького

складу та наукових співробітників для вищих закладів освіти, що готують фахівців у галузі державного управління.

Наступним кроком у єдиній державній політиці у сфері підвищення кваліфікації державних службовців став Указ Президента України від 10 листопада 1995 р. № 1035 "Про затвердження Програми кадрового забезпечення державної служби та Програми роботи з керівниками державних підприємств, установ і організацій" [12]. У Програмі сформульовано завдання створення єдиної цілеспрямованої державної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, подається визначення цієї системи. Для забезпечення її дієвості Програма передбачає розробку відповідної нормативно-правової бази, ОПП та ПППК, визначення державних вимог до підготовки державних службовців.

Указом Президента від 14 квітня 2000 р. № 599 "Про Стратегію реформування системи державної служби в Україні" передбачалося удосконалення загальнодержавної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців. Основні завдання цієї стратегії: забезпечення випереджального характеру навчання з урахуванням розвитку держави, вдосконалення завдань і функцій її органів; запровадження цільової спрямованості навчання; удосконалення підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців; розширення підготовки та перепідготовки державних службовців за спеціальністю "Державна служба"; оптимізація мережі навчальних закладів, які здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації державних службовців [13].

Значну роль серед підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють відносини з підвищення кваліфікації державних службовців, відіграють акти уряду України. Постанови Кабінету Міністрів України регулюють найбільш важливі питання, закріплюють організаційно-правові форми підвищення кваліфікації державних службовців, встановлюють норми їхнього матеріального забезпечення на цей період, визначають терміни підвищення кваліфікації, порядок виконання державного замовлення на підвищення кваліфікації державних службовців.

Подальшим кроком розвитку основних правових засад функціонування системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців стало прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 р. № 167 "Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій" [6]. У цьому документі встановлювалися умови підвищення кваліфікації державних службовців, чітко визначалися джерела фінансування системи підвищення кваліфікації державних службовців, порушувалися питання забезпечення безперервності підвищення кваліфікації державних службовців.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 р. № 1262 "Про фінансове забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування" визначено механізм формування, розміщення і використання державного замовлення на підготовку та підвищення кваліфікації всіх категорій працівників органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [10]. Формування механізму державного замовлення на підвищення кваліфікації працівників та його фінансове забезпечення здійснюється відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1997 р. № 167 "Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій" [6]. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2002 р. № 727-р схвалено Концепцію проекту Закону України "Про систему підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців". Сьогодні, на жаль, про прийняття чи розгляд цього проекту, з певних причин, вже не йдеться.

Ряд указів Президента України спрямовані на врегулювання питань щодо адаптації державної служби до

європейських вимог та її професіоналізації. В Указі Президента України "Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки" обумовлена необхідність створення цілісної ефективної системи підготовки висококваліфікованих державно-управлінських кадрів, удосконалення професійної підготовки фахівців з метою формування кадрового потенціалу для забезпечення реалізації державної політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, визначено завдання та заходи на її реалізацію.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України затверджено План заходів та схвалено Концепцію Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 роки.

Створення сучасної якісної освітньо-фахової підготовки та перепідготовки державно-управлінських кадрів є пріоритетним завданням для досягнення адміністративної реформи.

Удосконалення системи освітньо-фахового потенціалу державно-управлінських кадрів з метою підвищення виконання державною службою завдань держави є одним із завдань Програми розвитку державної служби України на 2005-2010 роки, яка була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України 8 червня 2004 р. [8]. Її окремих розділ "Професіоналізація державної служби" передбачав, зокрема: створення ефективної системи формування та розподілу державного замовлення на професійне навчання державних службовців; поступовий перехід на безперервне навчання осіб, що перебувають на державній службі, із застосуванням сучасних новітніх інформаційних технологій; оновлення змісту та державних стандартів професійного навчання, що відповідають перспективам розвитку державного управління і державної служби, держави і суспільства в цілому. Базовим документом для розробки цієї Програми стала Концепція адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу, схвалена Указом Президента України 5 березня 2004 р. [15].

Концепція передбачала цільову підготовку за державним замовленням висококваліфікованих фахівців з питань

державного управління. Суттєвою умовою забезпечення високої професійності є розширення можливостей для навчання державних службовців, зокрема запровадження дистанційної форми навчання, регулярного обміну досвідом між державними службовцями щодо практики державного управління, застосування новітніх технологій у цій сфері. З метою розвитку державної служби та її наближення до стандартів Європейського Союзу, підвищення рівня інституційної спроможності функціонального управління державною службою, зміцнення її інтелектуального потенціалу для подальшого проведення адміністративної реформи прийнято Постанову Кабінету Міністрів України за № 485 від 14 квітня 2004 р. "Про утворення Центру сприяння інституційному розвитку державної служби" [9]. Серед завдань, які покладаються на Центр, передбачено: підвищення професійного рівня державних службовців, удосконалення чинних та сприяння впровадженню нових стандартів і процедур роботи; організація і проведення відповідно до законодавства професійного навчання фахівців з питань державного управління та європейської інтеграції, у тому числі підвищення кваліфікації державних службовців.

Прийнято також інші нормативно-правові документи, які наголошують на впровадженні обов'язкового підвищення кваліфікації державних службовців, створення сприятливих умов для їх професійного навчання та творчого розвитку, розширення можливостей для підвищення кваліфікації без відриву від служби.

20 лютого 2006 р. на розвиток Указу Президента України від 5 січня 2005 р. № 1 та з урахуванням нових адміністративно-політичних реалій у сфері державного управління було прийнято Указ Президента України № 140 "Про Концепцію розвитку законодавства про державну службу в Україні" як подальший крок реалізації політичних рішень, прийнятих урядом України на спеціальному засіданні, присвяченому подальшим шляхам розвитку державної служби 26 грудня 2003 р., та Концепції адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, схваленої Указом Президента України від 5 березня 2004 р. № 278 [15]. Концепцією розвитку законодавства про державну службу в

Україні встановлено, що подальший розвиток державної служби має здійснюватися на засадах: конституційності і законності регулювання діяльності державних органів та державних службовців, їх взаємодії з інститутами громадянського суспільства; високої професійності, демократичності та прозорості системи державної служби, процедур прийняття рішень органами державної влади, забезпечення участі громадян у процесі підготовки таких рішень, об'єктивного та оперативного інформування громадськості про діяльність державних органів та їх посадових осіб; неухильного дотримання державними службовцями вимог законодавства, етичних норм і правил поведінки, насамперед щодо запобігання корупції та зловживанню службовим становищем, конфліктам матеріальних та інших особистих інтересів; патріотизму, самовідданого служіння українському народові, політичної нейтральності державних службовців, чіткого розмежування політичних та адміністративних посад, повноважень і відповідальності осіб, які їх обіймають; стабільності державної служби, надійної захищеності державних службовців від політичного чи іншого незаконного втручання у виконання ними службових обов'язків, належної ресурсної забезпеченості.

Концепція розвитку законодавства про державну службу в Україні спрямовується на системне правове розв'язання проблем у цій сфері, насамперед пов'язаних з її політизацією, нестабільністю, низьким рівнем професіоналізму та приниженим соціальним і матеріальним статусом, з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду, рекомендацій Парламентської Асамблеї Ради Європи, інших міжнародних організацій.

Виходячи з наведеного вище можна стверджувати, що нормативно-правова база державної служби та її складова - система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації - потребують постійного оновлення відповідно до вимог держави та суспільства.

На сьогодні немає законодавчо-нормативного акта, в якому з позицій наукового підходу було б чітко визначено концептуальні засади організаційно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів, їх

формування та здійснення (деякі їх аспекти - мета, основні цілі та завдання - вказані в Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки). Практично не проводилися комплексні дослідження правових та організаційних засад формування і здійснення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів, відсутні монографії з відповідної проблематики.

Державна кадрова політика є визначальним фактором здійснення відомчої, галузевої, регіональної кадрової політики, кадрової політики конкретних організацій (установ, підприємств, фірм). Дієвий вплив цього фактора безпосередньо залежить від того, наскільки державна кадрова політика будується на основі як наукового підходу, так і постійного аналізу стану роботи з кадрами в різних галузях і сферах діяльності та реальних перспектив розвитку цього процесу, спирається на необхідне правове, організаційне і фінансове забезпечення. Дослідження показало, що такий аналіз сьогодні практично не ведеться ні на загальнодержавному, ні на галузевому рівнях [17].

Нечіткість нормативно-правових визначень, відсутність системних монографічних досліджень самого явища державної кадрової політики як такої, а також систематичного моніторингу стану кадрового забезпечення всіх суспільних сфер не тільки не сприяють її ефективному практичному здійсненню на національному та місцевому і галузевому рівнях, а й призводять до наукової плутанини в цьому питанні. Так, аналіз наукових публікацій показує, що зміст більшості з них, назви яких пов'язані з державною кадровою політикою, зводиться в основному до розгляду державної кадрової політики у сфері державної служби.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У цілому, узагальнюючи підсумки здійсненого нами аналізу особливостей нормативно-правового забезпечення стосовно освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні, можна зробити такі висновки. Для поліпшення законодавчого та нормативно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів на сучасному етапі доцільно на державному рівні розв'язати низку нагальних проблем:

По-перше, з метою виявлення проблемного поля, реальних потреб у прийнятті якісно нових нормативно-правових актів з

питань державної кадрової політики доцільно провести комплексний теоретико-правовий аналіз чинної законодавчої бази.

По-друге, на підставі отриманих результатів здійснити оновлення чинних документів та підготовку нових [4].

Насамперед потребує розроблення і законодавчого затвердження наукова концепція державної кадрової політики, у тому числі організаційно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів, в якій мають бути чітко визначені поняття, сутність і зміст державної кадрової політики; її місце і роль у політичному управлінні; механізми взаємодії держави і політичних партій, громадських організацій у виробленні державної кадрової політики та роботі з кадрами; механізми організаційно-правових впливів держави на забезпечення кваліфікованими кадрами, зокрема керівними, виробничої сфери тощо.

По-третє, здійснити фундаментальні наукові дослідження з важливих теоретичних і практичних аспектів освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів в Україні, які поки що не знайшли фундаментального відображення в науковій літературі, але є актуальними на практиці.

По-четверте, виробити механізми цільового вивчення передового міжнародного досвіду формування і здійснення організаційно-правового забезпечення освітньо-фахової підготовки державно-управлінських кадрів [2].

Напрями подальших досліджень. Важливим напрямом подальших досліджень за темою є аналіз зарубіжного досвіду формування і розвитку освітньо-фахового потенціалу державно-управлінських кадрів та можливість його застосування в Україні.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. - К. : Юрінком, 1996. - 90 с.
2. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О.

Вашенка, д-ра соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту). - К. : НАДУ, 2012. - 72 с.

3. Про державну службу : Закон України // Відом. Верхов. Ради України. - 1993. - № 52. - Ст. 490.

4. *Ковбасюк Ю. В.* Державна кадрова політика: проблеми та шляхи реалізації / Ю. В. Ковбасюк // Стратегія державної кадрової політики - основа модернізації країни : матеріали Всеукр. наук.практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2012 р. : до 15-річчя галузі науки "Державне управління". - К. : НАДУ, 2012. - С. 3-5.

5. *Мельников О. Ф.* Розробка нормативної складової професійної програми підвищення кваліфікації державних службовців / О. Ф. Мельников // Актуальні проблеми державного управління. - Х. : ХФ УАДУ, 2001. - № 3. - С. 78-88.

6. Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лют. 1997 р. № 167 "Про затвердження Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій" (зі змінами та доповненнями від 13 лип. 1998 р. № 1071) // Офіц. вісн. України. - 1997. - № 7. - (П. 8-10: основні види підвищення кваліфікації державних службовців, строки навчання, характеристика).

7. Положення про Українську Академію державного управління при Президентові України : затв. Указом Президента України від 2 серп. 1995 р. № 682/95 (зі змінами та доповненнями від 3 січ. 1996 р. № 2, 1 серп. 2000 р. № 943) // Офіц. вісн. України. 2000. - № 31. - Ст. 1307.

8. Про затвердження Програми розвитку державної служби на 2005-2010 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2004 р. № 746 // Офіц. вісн. України. - 2004. - № 23. - Ст. 1554.

9. Про утворення Центру сприяння інституційному розвитку державної служби : Постанова Кабінету Міністрів

України від 14 квіт. 2004 р. № 485 // Офіц. вісн. України. - 2004. - № 16. - Ст. 1106.

10. Про фінансове забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лип. 1999 р. № 1262 // Офіц. вісн. України. - 1999. - № 29. - С. 67.

11. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. - К. : НІСД, 2012. - 256 с.

12. Програма кадрового забезпечення державної служби : затв. Указом Президента України "Про затвердження Програми кадрового забезпечення державної служби та Програми роботи з керівниками державних підприємств, установ і організацій" від 10 листоп. 1995 р. № 1035/95 (зі змінами та доповненнями від 2 черв. 1998 р. № 581, 27 січ. 1999 р. № 70) // Вісн. держ. служби України. - 1995. - № 3-4. - С. 5.

13. Стратегія реформування системи державної служби в Україні : затв. Указом Президента України "Про Стратегію реформування системи державної служби в Україні" від 14 квіт. 2000 р. № 599/2000 // Офіц. вісн. України. - 2000. - № 16 (5 трав.).

14. Питання Української Академії державного управління при Президентові України : Указ Президента України від 21 верес. 2001 р. № 850 // Офіц. вісн. України. - 2001. - № 39. - Ст. 1754.

15. Про концепцію адаптації державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу : Указ Президента України від 5 берез. 2004 р. № 278 // Уряд. кур'єр. - 2004. - 17 берез.

16. Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців : Указ Президента України від 30 трав. 1995 р. № 398 (зі змінами та доповненнями від 5 квіт. 1996 р. № 247, 27 січ. 1999 р. № 70) // Офіц. вісн. України. - 1999. № 5. - Ст. 156.

17. Про Президентський кадровий резерв "Нова еліта нації" : Указ Президента України від 5 квіт. 2012 р. № 246/2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

18. Про Стратегію державної кадрової політики на 20122020 роки : Указ Президента України від 1 лют. 2012 р. № 45/2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. - К. : НАДУ, 2010. - Ч. 2. - 244 с.